

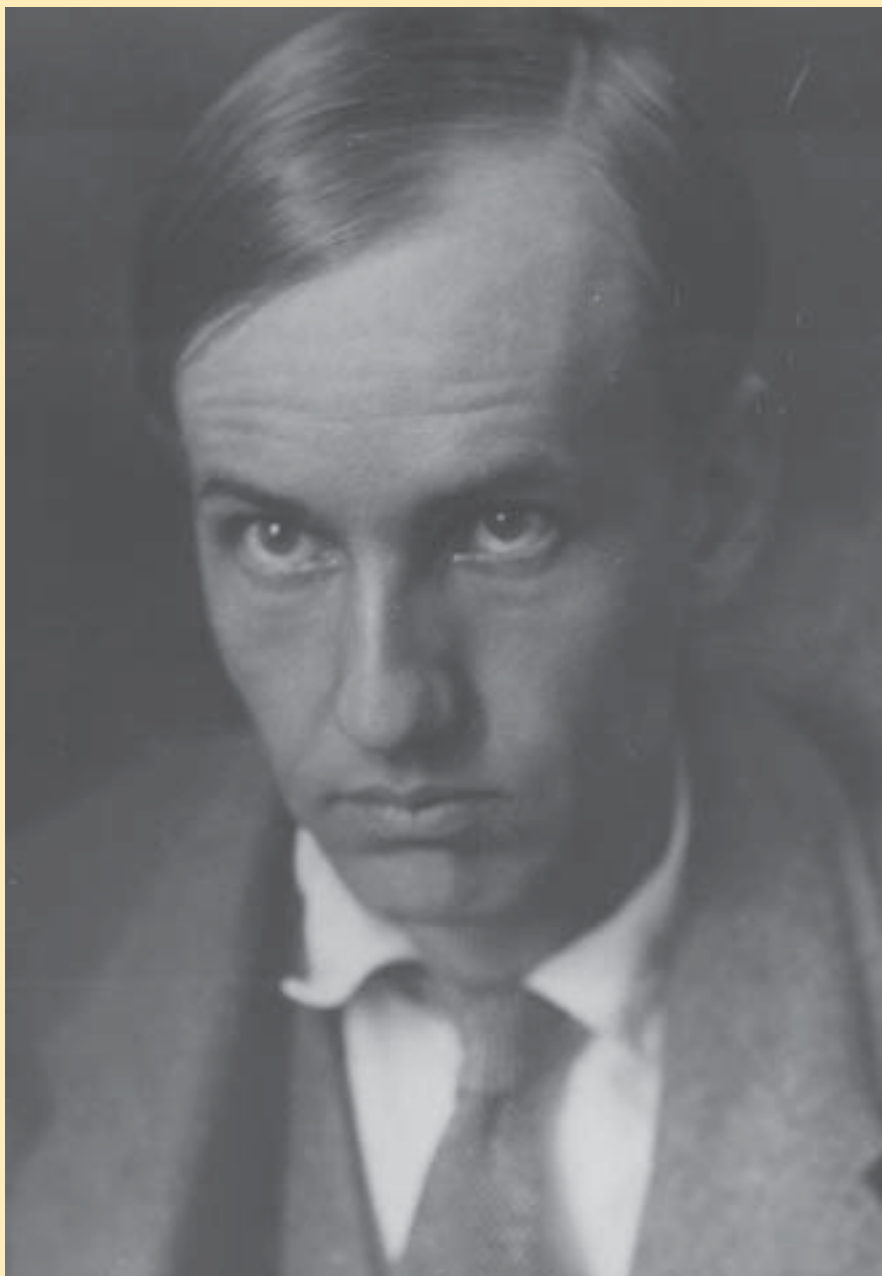

“På Färdvägarna”

Medlemsinformation från Dan Andersson Sällskapet

No 11

MARS 2006

***Släck dina stjärnors sken, du höga urskogs natt,
och mörkna, unga ljung inunder gråa granar!
God natt, mitt vandrarliv, var tyst mitt galna skratt,
och flygen långsamt bort, min ungdoms svarta svanar!***

första strofen ur Den sista sången ur Kolvaktarens visor, 1914

*Kära Dan Anderssonvän!
Nu är det åter tid för ett nytt nummer
av vår medlemstidning.
Elva nummer har det redan hunnit bli
– tiden går så fort!*

Jag vill börja med att skriva några rader om mitt stora Dan Anderssonintresse och var det kommer ifrån. Min far var en mycket beläst person som gärna delade med sig av det han läste. Genom att han ofta högläste ur sina böcker – vilket man ofta gjorde på den tiden - fick både min mor och jag ta del av hans läsupplevelser. Redan när jag började skolan hade han läst för mig alla klassiska ungdoms-/äventyrsböcker som t.ex Onkel Toms stuga, En världsomsegling under havet, Skattkamarön och många andra. Han läste eller deklamerade även gärna Dan Andersson. Jag minns att jag tidigt tyckte synd om haren Sizzi "där fick han ett skott genom flåsande lunga / och blodet rann rött på den gnistrande snön" var starka ord för en liten kille och jag förundrades över alla beskrivningar av människor och miljöer i Dan Anderssons dikter.

Redan 1954, då endast tolv år gammal, besökte jag Luossastugan tillsammans med min far i en utflykt från Brunnsviks folkhögskola där mor och jag var på besök under den tid som far var kursdeltagare på skolan. Under alla år har Dan alltid funnits i mitt sinne; lite senare i ungdomsåren i konkurrens med Elvis och andra mer poppiga sångare men när Hootenanny Singers gav ut sin LP-skiva "Dan Andersson på vårt sätt" blev det en nytändning och sedan dess har intresset bara fördjupats och förstärkts. I början av åttiotalet blev min fru och jag medlemmar i Sällskapet och det känns mycket trevligt att ha ett starkt gemensamt intresse i vår käre Dan Andersson. I ett tidigare nummer av På Färdvägarna har min fru Birgitta beskrivit hur hon inspirerats i sitt måleri av Dans dikter och av den finnmark han beskriver och levde i.

Under vårträffen 1993 blev jag tillfrågad om att ingå i Sällskapets styrelse vilket jag tackade ja till. Vid årsstämman den 31 juli 1993 valdes jag in i styrelsen. På så sätt fick jag två år i styrelsen tillsammans med Gunde Johansson. Efter Gundes bortgång sommaren 1995 blev jag vald till Sällskapets tredje ordförande. Jag kände det stora ansvar det innebar att leda ett Sällskap med tämligen bräcklig ekonomi men även ett slags känslomässigt ansvar som jag tyckte min döde far lagt på mina axlar. Jag tror att han idag är både stolt över mig och resten av styrelsen eftersom vår ekonomi nu har rätats upp och är god och vi har en livlig verksamhet över hela landet och med särskilt många aktiviteter kring vårt välskötta Museum som till våren fyller 15 år.

På Dan Anderssons födelsedag den 6 april kommer vi först att lägga ner blommor från alla medlemmar vid Dans grav på Lyvikens kyrkogård och därefter blir det Öppet Hus på Museet. Guidade turer, sång och musik och kaffeservering står på programmet.

Jag önskar alla medlemmar en trevlig sommar med många Dan Anderssonstunder i olika former. Jag hoppas att vi ses antingen under vårträff eller Dan Anderssonvecka eller både och.

Lev väl och ta hand om varandra!

Till hösten hör jag av mig igen i På Färdvägarna.

De bästa hälsningar från er ordförande

Torsten Pettersson

Kallelse till ÅRSSTÄMMA 2006

Härmed kallas Dan Andersson Sällskapets medlemmar till ordinarie årsstämma lördagen den 27 maj 2006 kl. 10.00 på Brunnsviks folkhögskola
Lokal: Storstugan

Enligt våra stadgar skall skriftlig kallelse sändas till alla medlemmar senast en månad före ordinarie årsstämma.

Vidare skall skriftliga motioner vara styrelsen tillhanda senast åtta veckor före årsstämman. Då kallelse kan nå medlemmarna senare än åtta veckor före stämman har styrelsen beslutat att utsträcka motionstiden till den 7 april.

Enkla frågor skall skriftligen eller muntligen anmälas till styrelsen senast två veckor före stämman eller senast den 13 maj.

Vid årets stämman skall skattmästare för en mandatperiod av två år väljas samt tre övriga ordinarie ledamöter för två år. Vidare skall två revisorer och en suppleant väljas för ett år.

Ett fyllnadsval av en medlem till priskommittén för ett år skall göras.

Vid stämman utses den valberedning som skall förbereda valen vid 2007 års stämman.

Sittande valberedning, som består av Ingemar Ingevik (sammankallande), Lars G. Lindström och Christina Johansson, är självfallet tacksamma för förslag från Sällskapets medlemmar till nomineringar till de olika uppdragen. Kontakta gärna valberedningen via Museet.

Efter stämman äter vi tillsammans en traditionsenlig avslutningslunch i Brunnsviks matsal. Kostnaden för lunchen ingår i priset för Vårträffen men det går alldeles utmärkt att delta och betala separat för dem som inte är Vårträffsdeltagare – men glöm inte att kontakta Lena i god tid så hon hinner meddela Brunnsvik.

Dan Andersson Sällskapet
Styrelsen

2006 års Dan Anderssonpristagare

Styrelsen uppmanar alla medlemmar att lämna förslag till namn på årets Dan Anderssonpristagare senast den 30 april 2006. Skriv eller ring eller mejla ditt förslag och en kort prismotivering till Museet som vidarebefordrar till priskommittén.

Vid styrelsens möte i anslutning till Vårträffen kommer vi att fatta beslut om vem eller vilka som erhåller 2006 års främsta litterära utmärkelse – näst efter Nobelpriset.

Det högtidliga tillkännagivandet kommer liksom förra året att ske till medlemmarna i samband med Vårträffen och därefter informerar vi massmedia via en press-release.

Priset kommer traditionsenligt att överlämnas vid Luossafesten i Skattlösberg söndagen den 6 augusti 2006.

Dan Andersson Sällskapet
Styrelsen

Fjolårets Dan Andersson-pristagare var Saxdalens Manskör, som här representeras av körledaren Roger Broberg. Luossagudien Linda Rattfelt uppvaktar

Dan Andersson Sällskapets nyvalda styrelse år 2005

Efter fjolårets årsstämma på Brunnsvik drog Karin Grenklou från Hässelby ut hela styrelsen på backen utanför Storstugan och radade upp den och knäppte den här fina bilden.

Tack Karin att det äntligen blev av!

Foto: Karin Grenklou

Styrelsen äntligen samlad (nästan) efter årsstämman 2005

Från vänster i tur och ordning:

Göran Sahlin, Avesta - genuin skogskarl med humanistisk livssyn, rutinerad tätman i obanad terräng, förestår Tattarfallets fältkök under Dan Andersson-veckan (specialitet: kantarellsmörgåsar).

Lena Mossbring, Ludvika - museiföreståndare, har under halva sitt liv bott i Skattlösberg och har vandrat över samma blånande berg och på samma mjuka barrskogsstigar som Dan Andersson.

Inga-Lill Serby, Vårby - skattmästare, stor beundrare av Dan Anderssons dikter och viskonst, tycker att årets absoluta höjdpunkt är Dan Anderssonveckan, förutom med siffror och budget duktig med hemslöjd och handarbete.

Inge Mattsson, Nora - vice ordförande, född i Karlshamn, vuxenutbildningschef i Nora kommun, vissångare, skrev boken om Dan Andersson och Rebecka Svensson, ordförande i "Rebeckas vänner"

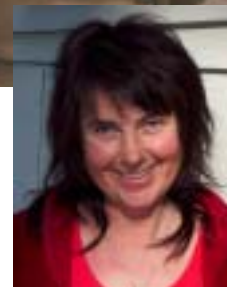
Torsten Pettersson, Bollnäs – ordförande, i över tio år Sällskapets ledare, förvaltningschef i Bollnäs kommun, har Dan Andersson med sig sen tidiga ungdomsår – se ledare sid 2

Robert Svensson, Ludvika – född och uppväxt i Skattlösberg, arbetar inom landstinget på Ludvika lasarett, reser till tystnaden och skogssuset i Tattarfallet så snart tillfälle ges.

Leif Andersson, Skattlösberg – född och uppvuxen på Brunnsviks folkhögskola men nu bosatt i Skattlösberg i hjärtat av Dan Anderssons magiska finnmarker.

Lars Järnemo, Stockholm - sekreterare, född och bosatt i Stockholm, har i många år tassat i Dan Anderssons fotspår, kulturarbetare om än icke till professionen.

Maria Norgren, Stockholm - uppvuxen på "Gonäshea", bor i huvudkommunen men reser land och rike runt och spelar teater, är en av tre Dan Andersson-älskande medlemmar av teatergruppen Pajso. (Maria var på turné när gruppfotot togs)

Hilsen fra nordlandet

Långt upp längs norska kusten, norr om Lofotenöarna, finns ett annat örike som heter Vesterålen. Den största ön heter Langöya och består av fem kommuner med cirka 30 000 innevånare. I huvudorten Sandnes bor Ole Kristian Kristiansen tillsammans med hustru och fyra barn. Han är Dan Andersson Sällskapets nordligaste medlem. Sedan 1979 är han präst i Den Norske Kirke och reser mycket runt i den storslagna naturen å ämbetets vägnar.

Ole Kristian berättar att solen i år inte har orkat över horisonten på sex veckor men den 3 februari syntes för första gången en smal, smal gyllene strimma över havet. Men

"nordlendingene" är ett optimistiskt folkslag, säger Ole Kristian, ett folk som glömmer mörkertid när ljuset vänder tillbaka. Runt midsommartid går solen aldrig ner på nio veckor.

Ole Kristian berättar om sitt stora och djupa intresse för Dan Andersson som han delar med många landsmän. Dan Andersson Sällskapet har många norska medlemmar. Vi talar om en "norsk Dan Andersson" Hans Börli (1918-1989) från finnmarken i Hedmarks sydligaste kommun. Han skildrade skogsarbetarnas liv och skrev centrallyrik av djupt personlig karaktär och förtjänar att bättre uppmärksammas på den svenska sidan av riksgränsen.

Vi föreslår att Ole Kristian ska skriva några rader om sin väg till de svenska finnmarkerna och att han ska göra det på norsk.

Det är klart att vi läser "norsk" i Sverige, förklarar vi för Ole Kristian som ser lite tveksam ut.

Varsågod... säger redaktionen för På Färdvägarna.

En outsiders färdväg till Dan Andersson

Sangen står høgt i taket i festlig femtiårsdag. En fremmed bass blander seg med Nord-Norges store skald Petter Dass, en røst fra Dalarnas dype skoger. Den varme skildringen av en "helgdagskväll i timmerkojan" når inn til nordnorske hjerter. Alle synger med i "Jag väntar". Det er presten i bygda som jubilerer, og sammen med "tiggarn från Luossa" opplever prestens mange venner den sterke religiøse lengselen til riket bortenfor. "Spelmannen" er også med. Han lover å følge oss like inn i døden med sang og å spille til oppstandelse en gang.

En av mine venner har laget en sang med dette refrenget: "Du lengtar til djupe skogar, til trekroners stille sus. Du lengtar til roen i koia der Dan Andersson tømte sitt krus." En annen venn utbryter: "Jeg begriper ikke hvordan du som er oppvokst i fjæresteinene uten trær og busker, kan lengte til de djupe skoger."

For å forstå må jeg tilbake til mitt første møte med Dan. På en bondegård utenfor Andenes, 170 mil fra Ludvika, hendte det samme som på en bondegård utenfor Mora. Jeg sier som Mats Grudd: "Jag var inte mer än 10 år när jag hörde Harry Brandelius sjunga Helgdagskväll i Timmerkojan och Jungman Jansson i radions Ønskekonserten (Grammofontimmen)." De vakre melodiene festet seg.

► Gitaren min beste venn

Som tenåring ble gitaren min beste venn. Takket være Hootenanny Singers ble "Jag väntar" en av mine favorittlåter. Så skulle det gå 20 år før neste møte. En "outsider" befinner seg som kjent på

Pastor Ole Kristian Kristiansen paa multemyren.

utsiden, langt borte fra begivenhetens sentrum. Jeg hadde ingen anelse om alt det spennende som skjedde i kretsen rundt Gunde Johansson midt på 60-tallet. Igjen er det radioen som hjelper outsideren inn på färdvägen. I et portrettprogram tegner Bodil Katarina Nævdal et fascinerende bilde av "villmarkens mystiker" krydret med Thorstein Bergmans eminente tolkninger. Jeg suger inn inntrykk fra "Timmerkojan på Sami" og "förmimmar de heligas natt" i finnmarkens julvisa. I finnmarksfolket gjenkjenner jeg min fars (født 1907) fattige folk som "sloss för sitt bröd i envig mot köld och nöd". Dette vil jeg høre mer om! Dette vil jeg synges! Färdvägen tar meg til boken "Dan Anderssons vackraste visor". Og jeg synger. For her finner jeg noter til 35 viser av Dan. Jeg synger om kjærlighet og lengsel, om tro og tvil, om finnmarkens fattige originaler. Pajso klukker og synger med meg, og storskogen akkompagnerer

med sitt sus. Poesien finner gjenklang i mitt bryst. Turesson, Bergman, Gunde og andre bidrar med vakre melodier. Men det drøyer til 1999 før jeg oppdager et museum i Ludvika og et litterært selskap som holder minnet om finnmarkens skald levende. Outsideren er endelig kommet innenfor. På museet hos Siv Andersson finner jeg alt hva hjertet begjærer av CD'er og litteratur av og om Dan Andersson. Siden har jeg lest helt til øyet ble stort og vått. Siden har jeg lyttet helt til Nisse Munch og de andre synger inne i meg.

► Finnskogen

I de deler av Hedmark som grenser til Dalarna og Värmland, finner vi områder som nordmenn kaller "Finnskogen". Her har det fra gammelt av vært et miljø som har mye til felles med den svenske finnmarken. Fra Eidskog kommune kom "skogens dikter", Hans Børli, som var sterkt påvirket av Dan Andersson. Fra Ljørdalen i Trysil kommer "Dunder och Snus", to menn som sprer Dans viser til egne melodier. Nordmenn i disse områdene står kanskje Dan Andersson mye nærmere enn mange svensker.

Om du undrer hvorfor Dan Andersson er blitt stor for oss langt fra grensen, er det noe jeg selv ikke vet, men radioen er min fremste teori. På mine ferieturer i Sverige har jeg nesten aldri hørt norske viser, men det har gått en strøm andre veien. Taube og Vreeswijk høres svært ofte i norsk radio. Det er nok ikke bare Mats Grudd og jeg som møtte Dan første gang i radioen. Selv om vi nordmenn bør lære oss betydningen av noen hundretalls svenske ord for å forstå fullt ut, skjønner vi det aller meste når vi hører svensk. Det er nok i visemiljøene Dan er best kjent i Norge. Flere av våre visebøker har med noen av hans viser (Jag väntar, Jungman Jansson), og i visekretser synges han ennå.

Om du undrer hvorfor Dans viser synger inne i mange nordmenn, er også det noe jeg selv ikke vet. Men en lengsel lokker og drar oss til hans rike. Kanskje er det så at vi kjemper med noe av det samme som Dan, og at han evner å sette ord på vår kamp og våre følelser? Når han gjør det på sin mesterlige måte og vakre melodier slutter seg til, er det kanskje da vi "fångats och snärjts av det namnlösas band"? Jeg tror det er slik.

Ole Kristian Kristiansen

Det kom ett brev

till redaktionen för På Färdvägarna – ett mycket vänligt och vackert handskrivet brev som inleddes så här:

Kära Vänner!

Här kommer en brevhälsning från en Dan Anderssonvän. I min hand har jag senaste numret av På Färdvägarna som låter oss ta del av så mycket, dels ur Dan Anderssons liv men även om personer som på ett eller annat sätt är förknippade med skalden. En högtidsstund är det när På Färdvägarna anländer. Hoppas att ekonomi och övrigt gör det möjligt för fortsatt utgivning.

Mitt intresse för Dan Andersson väcktes av dikten "Till min syster". Kanske fanns där något som rörde vid min egen barndom. Jag läste det jag kom över av och om Dan Andersson.

Så kom tanken och viljan att få komma till Dan Anderssons trakter och Luossa. Sommaren 1964 blev det verklighet. Vid Luossa fanns guiden Rolf Nilsson, troligen var det hans första sommar som guide där. Bakom den varma blicken från de bruna ögonen dolde sig en stor kulturpersonlighet och medmänniska och som var en stor tillgång för Sällskapet. Efter besöket i Finnmarken och Luossa gav Dan Anderssons dikter och prosa ännu mer. 1966 hörde jag talas om Dan Andersson Sällskapet

och ville gärna bli medlem. Jag tog kontakt med Gunde Johansson och fick ett mycket vänligt och välkommande svar. Är sedan 1979 ständigt medlem, har alltså varit med i Sällskapet i nästan 40 år. Gunde, som gav oss rikt av all sin kunskap om Dan Andersson men också med sin oefterhärmliga humor och djuptänkande hade en spännvidd över så mycket.

Tomheten efter honom och Rolf är stor!

Den som skrivit brevet heter Alva Savemo och bor i Munkedal i Bohuslän. Hon avslutar brevet med att fråga om vi kan lägga ut en oppstilling av alla som under årens lopp mottagit Sällskapet Dan Anderssonpris. Det gör vi så gjerne og vi tackar dig Alva for de vakra orden om På Färdvägarna. Vi tar det till oss!

Otto Blixt, Sällskapetets första pristagare

Dan Andersson Sällskapets samtliga pristagare:

1963	Otto Blixt
1964	Olle Svensson
1965	ingen utdelning
1966	Nils Parling
1967	Emil Hagström
1968	ingen utdelning
1969	ingen utdelning
1970	Edward Gummerus
1971	ingen utdelning
1972	ingen utdelning
1973	ingen utdelning
1974	Harald Forss
1975	ingen utdelning

Olle Svensson, den andre pristagaren

Foto: Lennart Andersson

Gunde Johansson, pristagare 1978

1976	Nils Parling
1977	ingen utdelning
1978	Gunde Johansson
1979	Anna Rydstedt
1980	Helmer Grundström
1981	Karl-Rune Nordkvist
1982	Gunnar Turesson
1983	Bert Olls
1984	Lars Huldén
1985	Stig Sjödin
1986	Ingela Strandberg
1987	Elisabeth Rynell
1988	Teddy Gummerus
1989	Arne Upling
1990	Thorstein Bergman

1991	Holger Levin
1992	Bengt Emil Johnson
1993	Barbro Gummerus
1994	Hans Granlid
1995	Gösta Ågren
1996	Henning E. Pedersen
1997	Erik Yvell
1998	Bengt Pohjanen
1999	Eva Norberg
2000	Arne Säll
2001	Göran Greider
2002	Maria-Pia Boethius
2003	Pär Sörman
2004	Nisse Munck
2005	Saxdalens Manskör

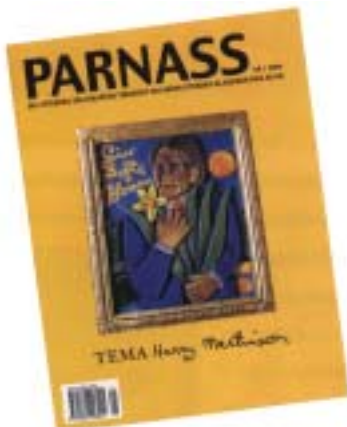
Nisse Munck mottog priset 2004

Foto: Reidar Falk

De Litterära sällskapens samarbetsnämnd (DELS)

De Litterära sällskapens samarbetsnämnd (DELS) övertar hela ansvaret, både det ekonomiska och det redaktionella, för tidningen PARNASS fr.o.m. 1 januari 2006.

Det innebär i förlängningen att de litterära sällskapen på ett helt annat sätt än tidigare kan sätta sin prägel på tidningen och lyfta fram sina författare och andra för sällskapen viktiga frågor.

Dan Andersson Sällskapet har i många år tillhört DELS och därför känns det särskilt angeläget för oss att stödja organisationen vid övertagandet av PARNASS genom att så många medlemmar som möjligt (helst samtliga) prenumererar på tidningen.

Som medlem i vårt Sällskap får du 4 fullmatade nummer per år för 190:- (du tjänar 60:- jämfört med att köpa lösnummer).

Vi kan lova att alla som är intresserade av skönlitterära klassiker kommer att uppskatta innehållet i PARNASS. I varje nummer har tidningen ett tema, t.ex ett eller flera författarskap - som i det senaste numret om den oförtjänt bortglömde norrlandsdiktaren Olof Högberg och i 2005:års sista nummer som handlade om poeten Elsa Grave och konstnären och författaren Helga Henschen. I den innehållsrika avdelningen Litterär salong hittar du intressanta artiklar om skilda författarskap och under vinjetten Litterära notiser samlas nyheter från alla de litterära sällskapen och kortare artiklar om aktuella klassiker. I ett fullspäckat

kalendarium kan du informera dig om allt som rör litterära arrangemang runt om i Sverige.

Temanumret om Dan Andersson, som gavs ut 1998, är helt slutsålt så du som sparar ett ex äger en raritet.

Skriv ditt namn och din adress och vilket sällskap du tillhör och sänd till PARNASS, c/o ISY Informationssystem, 308 01 Halmstad eller sänd ett mejl till : annika@publicum.se eller faxa beställningen till nummer: 035 -197589 så kommer ett inbetalningskort och voilà - du är prenumerant!

Du kan även kontakta Museet så hjälper Lena till med prenumerationen.

Vid styrelsens möte i Ludvika den 28 januari beslöts att samtliga ledamöter i Dan Andersson Sällskapet skall bli Parnass-prenumeranter fr.o.m. januari 2006.

Redaktionen för På Färdvägarna

Författarnas resor eller Tretton Tourister – klassiker på resa

DELS har samlat ihop bidrag från tretton olika litterära sällskap och kommer under året att på Carlssons förlag ge ut en bok med en titel ungefär enligt rubriken - den är inte riktigt bestämd än!

Det handlar om resor, både om yttre och inre resor.

Bland de deltagande sällskapen märks t.ex Strindbergssällskapet, Harry Martinson sällskapet, Astrid Lindgren-Sällskapet och Selma Lagerlöf-sällskapet.

Dan Andersson Sällskapet deltar med den härliga artikel diktaren skrev för Svenska Turistföreningens årsskrift 1918 "På strövtåg genom Grangårde finnmark", en text som Gunde Johansson tyckte mycket om och använde som guidetext i sin bok Finnmarkens spelman från 1988.

Förlaget ville först modernisera texten och föreslog oss att ta bort verbens pluralformer, vilket vi självfallet sa nej till.

Förlaget sände därefter en lista med ord t.ex gapkuj, lave, panken, patastolpe och ria som dom inte förstod och som moderna läsare inte heller förväntas förstå och lika självfallet skrev vi förklaringar att användas som fotnoter efter texten.

Boken blir illustrerad, rymmer cirka 180 sidor och priset kommer att ligga runt 200:-

Den kommer att finnas till försäljning på Museet.

En oförglömlig dag vid Bränntjärnstorpet

Söndagen den 21 augusti 2005 är en dag vi i Saxdalens Manskör inte glömmet i brådrasket.

Efter långa förberedelser och diskussioner, först inom styrelsen sedan i kören, beslutades i maj ifjol att vårt ekonomiskt största projekt genom tiderna skulle gå av stapeln ovannämnda dag; En filminspelning av vårt sångspel "Helgdagskväll vid timmerkojan".

Vi kalkylerade med att vi ska kunna klara ekonomin genom att ha flera konserter samt att sälja filmen i form av DVD och videor. Vi sökte även bidrag från Ludvika kommun, Sparbanksstiftelsen och Film i Dalarna. Vi har tacksamt mottagit bidrag från de båda förstnämnda. Film i Dalarna har inte svarat ännu i skrivande stund.

Vi har skrivit avtal med Ateljé Handkonst Mediaproduktion och spelplatsen bestämdes till Bränntjärnstorpet i Grangärde finnmark. Torpet där Dan Anderssons far växte upp var en klart godkänd plats för inspelningen.

Det var en vacker och varm dag i slutet av augusti och det var ju en fantastisk tur med vädret. Vi hade en reservlokal förstås, men Cassels i Grängesberg i all ära, vad hade det blivit i jämförelse med detta.

► Inspelningsdagen

Vi mötte upp tidigt på förmiddagen och fick så småningom erfara sanningen i det omtalade eviga väntandet vid filminspelningar. Det gick ju ingen nöd på oss. Det blev lite övning på förmiddagen, fika och tid för många körmedlemmar att ta sig vilostunder i gröngräset. Det var förstås några som jobbade hårt med transporter och dragning av elkabel från ett mobilt elverk nere vid parkeringen mm. Annars skötte filmteamet "roddning" etc. Krånglande kameror gjorde att nya trollades fram så småningom. Det rör sig om imponerande "kraftpaket" i miljonklassen.

Äntligen kom vi igång, och efter en del ljudprov och instruktioner var det dags, och vi körde spelet rakt av där i solskenet. Endast med avbrott för att byta band i kamerorna. Jag tror Moodysson och grabbarna skulle varit avundsjuka. Inga omtagningar behövdes.

Så blev det så småningom cateringmat på stående fot och så gjordes hela proceduren om när det började skymma. Trots den relativt sena timmen, ett tilltagande myggangrepp och den långa väntan på att få sätta igång var det inget fel på skärpan och inlevelsen. Jag är övertygad om att valet av spelplats inspirerade oss. Två filmningar gjordes för att man skulle kunna klippa in scener vid

Foto: Tomas Antonsson

Saxdalens Manskör, färdiga för nästa tagning.

eventuella missar. Det blev dock bara andra omgången som användes. Brasan (och gubbarna) gjorde sig bra mot den allt mörkare skogen och himlen Och ljussättningen visade sig vara närmast perfekt.

Efter en skön, intressant och ganska jobbig dag kom jag hem vid halvelvatiden.

Filmen innehåller, förutom spelet, en liten dokumentär om kören och inspelningen samt några stämningbilder från Bränntjärnstorpet med kommentarer. Den blev, i vårt tycke och vad folk som sett den säger, mycket lyckad. Vad jag kan bedöma mycket bra ljus med fin skarp bildkvalité och bra ljud för att vara inspelat utomhus (8 kanaler). - Titta noga på brasan i slutet av filmen när elden "falnar och dör".

► Recension

Bertil Danielsson skrev bland annat så här i sin anmälan i Nya Ludvika Tidning: *"Efter att ha sett slutresultatet vågar vi tippa på mer än en helgdagskväll för vänner av Dan Andersson och Saxdalens Manskör.*

Att det är ett drivet filmteam som varit i (tjär)elden garanterar proffskvalité på produkten.

Den här produktionen löser säkerligen julklappsproblemet i många stugor."

DVD:n och Videon kan köpas från Lena på Muséet (Det kommer väl flera jular).

Ludvika i februari 2006

Gunnar Fernkvist
Sekreterare i Saxdalens Manskör

Ludvig Eriksson - småbrukare i finnmarken, spelman, filosof – en av Dan Anderssons allra närmaste vänner...

I förra numret av På Färdvägarna berättade vi om den blöta vandringen genom skog och myrmarker öster om Tattarfallet: "På dessa stigar och vinterkörvägar, som nu nästan är helt övervuxna och försvunna, vandrade ofta Dan Andersson när han bodde i Luossa och skulle besöka sin gode vän spelmannen och fritänkaren Ludvig Eriksson i Tattarfallet. Det var närmaste vägen rakt över skogen."

Efter vandringen fick vi flera frågor om Ludvig. Vem var han egentligen? Varför blev Ludvig och Dan så goda vänner trots att det skilde 22 år mellan dem?

Fritänkare – hur blir man det?

Vi låter frågorna gå vidare till någon som vet – till en av Ludvig Erikssons efterlevande - dottersonen Olof Mattsson i Sunnansjö.

Olof har skrivit en värdefull artikel om sin morfar i Nils Holmdals och Lars-Olof Herous utomordentliga skriftserie Finnmarken förr och nu (No 1 1997) som jag läser igenom innan jag ringer upp Olof.

Kan du berätta något om din märklige morfar för På Färdvägarnas läsare, frågar jag.

Jodå, säger Olof, han var född 1866 i ett riktigt finnpörte alltså en rökstuga utan skorsten. Stugan låg i byn Frösaråsen i Säfsnäs socken på vägen mellan Fredriksberg och Nås. Morfar mindes vid hög ålder när familjen som bestod av sju - åtta personer flyttade från pörtet till en svenskstuga – ett hus med skorstensstock. Rinnande och svidande ögon var nu ett minne blott. Det här hände någon gång 1870-1871. Vid denna tid kom något så enastående som fotogenlampan till finnmarken och ersatte törvedsstickor och brasans ljus som belysning under de långa svarta vinterkvällarna.

► Ludvigs skolgång

År 1873 började Ludvig småskolan i Frösaråsen och fortsatte tre år senare sin skolgång i Skattlösberg dit familjen flyttade 1876. Man flyttade till den sydligaste gården i byn som hette Tattarfallet och som sedan länge var uppodlad mark men gården hade stått obeodd en tid. Skollärare - eller skolmästare som man sade på den tiden - i Skattlösberg var Adolf Andersson, Dan Anderssons far. Morfar tyckte alltid han var sträng, säger Olof, men han var mycket kunnig framförallt i bibelstudier. Det var viktigt att barnen både skulle förstå och tolka texterna på egen hand vilket nog var att ställa väldigt höga krav på dem. Morfar ansåg att de två år han gick hos skolmästare Andersson i Skattlösberg gjorde att han fick en kritisk skolning till livs som senare kom att få stor betydelse för honom. Han blev en som ifrågasatte, en som tänkte fritt

Ungdomsporträtt av Ludvig Eriksson cirka 1890

vilket skulle bli avgörande för hans vuxna liv. Hela livet behöll han en nära kontakt med skolmästaren och med hans barn och barnbarn.

Musiken stod morfar nära. Han lärde sig tidigt spela fiol och spelade tillsammans med handlaren i byn Viktor Carlsson (eller Jungman Jansson som han fick heta i Dan Anderssons diktning) vid fester och på möten. Han lärde sig konsten att läsa och skriva noter på egen hand och på äldre dar nedtecknade han vallvisor och låtar som tidigare förts vidare endast genom muntlig tradition eller från spelman till spelman.

► Ett nyktert leverne

Han ägnade sig åt föreningsliv inom nykterhets- och folkbildningsrörelserna. Hela sitt liv förblev han sträng nykterist. Han lärde sig engelska genom självstudier. Han var med och byggde upp ett ambulande bibliotek så finnbyarnas folk skulle få tillgång till god litteratur. Själv läste han de stora filosoferna - Kant, Voltaire, Rousseau vilkas verk diskuterades i olika föreläsningföreningar. Det var ett aktivt kulturliv däruppe i Skattlösberg i slutet av 1800-talet och i början av 1900-talet och man kan påstå att byn hade två kulturcentra - byskolan och Tattarfallet. Den s.k. utilistiska läran vann gehör i 1880 -talets intellektuella kretsar i Sverige. Det var ett slags nyttomoral där mänskliga handlingar borde värderas utifrån den nytta och välfärd de medförde för den enskilde eller för samhället. Kritiken mot den straffande guden, kyrkans och prästerskapets maktställning var kraftfull. Den främste representanten för denna åsiktsinriktning var Viktor Lennstrand. Hans skrifter spreds ända upp i finnmarken och Ludvig Eriksson tog till sig mycket av det Viktor Lennstrand skrev och blev själv kallad Lennstrandian. Ludvig blev aldrig någon gudsförnekare utan snarare en panteist – en som ser Gud i naturen och i allt levande.

Det var inte så konstigt att den unge brådmogne livsgrubblaren Daniel Andersson ofta sökte kontakt med Ludvig Eriksson som uppmanade sin unge bygranne att fortsätta skriva. Det sägs att han var den som lärde Dan Andersson att spela fiol.

Vi kan bara ana hur långa och vindlande deras samtal måste ha varit, hur omtulande det måste varit för Dan att höra ord om en annan Gud än den hans far hade predikat för honom om, att eviga och okränkbara sanningar plötsligt visade sig kunna vara allt annat än sanna.

Jag har hört från min mor och min moster, säger Olof Mattsson, att i morfars bokhylla fanns både Koranen och Bhagavad-Gita så det är säkert sant att Dan Andersson hade stiftat bekantskap med bägge urkunderna innan han kom till Brunnsvik vinterkursen 1914.

► Ludvig, fritänkaren

Litterärt förekommer Ludvig Eriksson som fritänkaren och Lennstrandianen Lars Eriksson i novellen "Bönemötet på Kavelås" som ingår i Det kallas vidskepelse från 1916 och - säger Olof Mattsson - det är nog fler än jag som sett Ludvigs skarpskurna profil framför sig vid läsningen av dikten Gunnar Vägman:

Jag kan minnas den reslige finnen
och hans blick under buskiga bryn,
när han drog sina fagraste minnen
från sin ungdom i Mattina-byn

Det var skämtsamma låtar från logen
och visor han själv hade smitt -
han var gammal som bygden och skogen,
och hans hår var glesnat och vitt.

Diktaren har ju frihet att forma sina gestaltar från flera håll. Min mor brukade påpeka att sista strofens " ...eller hört Gunnar Vägman sjunga / som han sjöng när han fått sig ett rus?" inte gärna kunde vara helykteristen Ludvig Eriksson.

Och så skötte han förstås sitt jordbruk. Ludvig och Emelie hade gift sig 1904 och fött upp fyra egna barn och en fosterson. Dom hade häst, 3 – 4 kor och några getter. Ludvig kolade en hel del på egen skog och sålde till Klenshyttan, Gonäs hytta och Nyhammars bruk som efterfrågade träkol en bit in på 1920-talet.

Han körde själv kolet med häst på vinterföre och en leverans kunde ta mer än en hel arbetsdag. Efter första världskriget minskade behovet av träkol och hyttorna blåstes ner - den ena efter den andra.

Min mormor gick bort 1941 och morfar blev ensam. En dotter och måg hade tagit över gården.

Mot slutet av livet satte sig morfar ner med en pennstump och skrev ner minnen från sitt långa finnmarksliv. Både Nordiska museet i Stockholm och Folkminnesarkivet i Uppsala hade enträget bett honom att skriva ner det han kom ihåg från flydda tider.

Ludvig dog den 12 november 1949 på det nybyggda ålderdomshemmet Tallmogården i Sunnansjö.

Så långt Olof Mattsson på Botbergsvägen i Sunnansjö

Ludvigs anteckningar är inte alltid lättlästa men det är ett flytande berättande med goda formuleringar. När han skriver om några av sina nära bygrannar kan han ibland vara indiskret.

Här är ett par utdrag som exempel på Ludvig Erikssons sena anteckningar. Det handlar om Dan Andersson och hans diktning och några avslutande ord om sin egen situation:

► Wårkänning

En konstnärligt egendomlig dikt av Dan Andersson heter Wårkänning. Den tillkom enligt hans egen uppgift under följande förhållande för diktaren:

Han hade varit i Finnmarksskogarna och huggit kolved och tjenat ihop litet pängar och reste så till Stockholm der Han trodde sig kunna finna på ett lämpligare arbete och utkomst, men efter kort tid togo pängarna slut och han var utan arbete, var husvill och till på köpet hungrig. Då jick Han och satte sig i en park och mediterade. Då fick han en ingivelse att söka få ihop en dikt om våren, olik andra diktares vårkväden. Han tecknade upp sina tankar och jick till en tidningsredaktion och fick 15 kr. för dikten. Det räckte till ett mål mat och biljett till Ludvika. Dikten avslutas och med orden:

"Fast hungrig jag strängt min lyra i alarnas droppande blom, är jag rusig av vårens yra der jag går i min fattigdom."

Ludvig Eriksson

20/10 - 43

Enligt skaldens egna uppgifter

► Spelmannen

En dikt av Dan Andersson heter "spelmannen". Enligt min tanke är det en av hans bästa dikter. Säkert skrev han den i desperation eller grämlöse över att han saknade förmåga eller vilja att arbeta i skogen eller på jordbruket på samma sätt som hans grannar eller jemåriga som gnodde i svett och solgass eller regn alla arbetsdagar. Dan blev hållen för en dagdrivare och lätting, pratmakare m.m. Detta visste nog Dan själv om och Dans tre bröder bjödo till så godt de kunde för att förtjena något på skogsarbetet, men enligt uppgift av Dans bröder kunde Han göra upp eld, sitta och drömma men åt med god apptit av deras fattiga matsäck. Detta sätt att leva fram tiden tyckte Dans far och hans bröder ej var riktigt utan Han fick klander, Dan Andersson gjorde denna dikt till självförsvar ty Han hade högre intressen. Dan ville ej gräva jorden eller hugga ved, inte tröska råg eller repa lin, men Han skulle ha fiolen med och spela för oss i vårt arbete, vår sorg och glädje och så ville Han spela vid uppståndelsen en gång.

28/10 -43

Ludvig Eriksson, Skattlösberg

Dan Andersson kunde ej arbeta som vi i skogen men istället gjorde han en dikt som ingen annan har gjort maken till.

► Vaggsången vid Kestina

I dikten vaggsången vid Kestina låter skalden gubben bli liggande i djup snö i en grop och der hörde han vaggan dundra och gå, samma vagga som han gjort åt sina egna barn men nu skulla döttrarnas barn vaggas och det kände gubben så pinande. Det ljusnade för honom när han i dödens grepp såg sina pojkar komma med bloss och hjälpte honom hem till sitt kära Kestina. Denna dikt anses av många i finnmarken som den mäst gripande därför att gamlingarna i vår tid vet hur fattiga nybyggare kunde få lida och slita för hemmet och de många barnen. Efter föräldrarnas död övertog älsta pojken Kestina, fick stugan reparerad bilväg der förbi och en ny tid hade kommit som ingen kunnat drömma om i den "gamla goda tiden". jag var dit för några år sen. Kestina Fredrik var ungdomlig trots åren, vi voro lika gamla. Wi drucko kaffe och tävlade i att spela fiol och hade roligt. Många turister vallfärda dit för att se plåtsten där Skalden Dan Andersson hämtade motivet för sin märkliga dikt och själv fick Dan Andersson upprättelse 20 år efter sin död och anses nu av nästan alla som en av Sveriges djupsinnigaste och origenellaste diktare.

Skattlösberg 22 juni 1944. Ludvig Eriksson

► Jordbruk vår och sommar, på hösten kolning

Min fader dog 1895 och jag hade stannat i hemmet och övertog jordbruket. Sävsnäs och Grangärde finnmark voro lika i arbets och försörjningsmöjligheter. Jordbruk och skogsbruk moste komplettera varandra, jordbruk på vår och sommar, på hösten kolning och på vintern malm kol och andra skogskörslor. I Sävsnäs var det endast arendatorer och torpare men här i Grangärde var de flesta självägande och därför mer självständiga. 1904 gifte jag mig och hade lyckan att få en godhjärtad arbetskamrat. Vi fostrade 4 egna och ett fosterbarn. Wi fingo ha hälsa och voro glada åt vårt hem och livet. 1938 kände vi oss gamla och överlät stället på dotter och måg men blev kvar här- 1941 dog min hustru.

► Det är intressant att leva

Fast nu snart 77 år tycker jag det är intressant att leva. Jag har tid att meditera läsa skriva spela fiol och göra små nyttiga sysslor. Ser jag tillbaka på den tid jag minnes så har här i vårt land de politiska, sociala, ekonomiska och kulturella förhållandena revolutionerats och allt har gått oblodigt stadigt fram till det bättre. Jag tror att intet land i världen har bättre social vård än vi och intet land i förhållande till folkmängd har utövat så mycket av barmhärtighets verk som Sverige. jag har tänkt och sagt: Kanske är det därför vi undslupit krigets fasor och ödeläggelser hittills ty "Saliga äro de barmhärtiga ty dem skall ske barmhertighet".

Skattlösberg 18 augusti 1943
Ludvig Eriksson

► Ludvig och kyrkoherde Magnevill

Avslutningsvis vill vi här återge en dikt Ludvig Eriksson skrev redan 1904. Det berättas att kyrkoherde Magnevill befann sig i Skattlösberg i något ärende – kanske ett husförhör. När kyrkoherden mötte Ludvig Eriksson försummade han inte att påpeka att Ludvig syntes väldigt sällan i Grangärde kyrka och det nog borde bli en ändring på detta. Ludvig svarade inte mycket men lär ha återvänt till sin gård i Tattarfallet och där samma kväll skrivit dikten om det han kallade sin egen kyrka. Vad kyrkoherde Magnevill hade för synpunkter på Ludvigs poem förtäljer dessvärre inte historien.

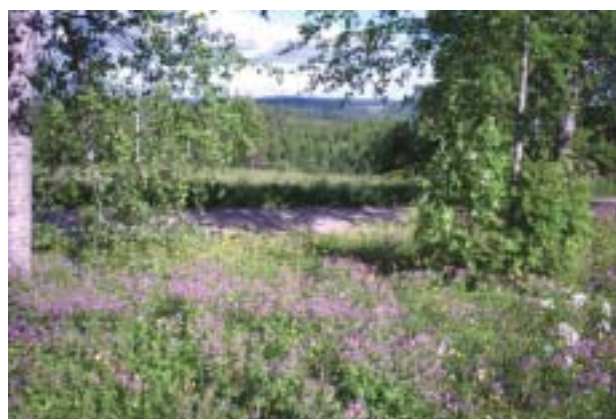
Vid ett besök i Tattarfallet midsommaren 1993 skrev dragspelaren och vissångaren Gottmar Trogen från Blötberget en passande melodislinga till denna ömsinta dikt:

Min kyrka

Min kyrka är den mörka skogen
där furor bilda pelarrad
där ingen mänskostämman höjes
blott trasten sjunger nöjd och glad.
Där känner jag min gud så nära
där ser jag honom överallt.
Hans röst i furors krona susa
i fåglars stämman tusenfalt.

Då beder jag om hjärtats tvagning
från allt vad synd och orätt är
om rena tankar, ödmjukt sinne
att lära det som livet lär
om kraft att frestelserna motstå
och lyssna blott till kristens bud
och på den väg allenast vandra
som för mig närmare till gud .

Då beder jag för den jag älskar
för den jag har av hjärtat kär
men ock för dem som hat och avund
och bittert sinne mot mig bär.
Och mellan furans grenar solen
en ljusets stråle sänder mig.
Guds allmakt med oändlig kärlek
förenad uppenbarar sig.

Finnmarken om sommaren, utsikt från Skattlösberg.

Vi minns Gunnar Turesson

Efter ett långt och händelserikt liv fyllt av poesi och musik lämnade Gunnar Turesson jordelivet sommaren 2001, 94 år gammal.

Gunnar Turesson föddes den 6 oktober 1906 i Arvika där fadern var orgelbyggare.

Gunnar spelade själv tidigt en rad olika instrument och vid mycket unga år började han tonsätta svågern Dan Anderssons dikter. Endast 16 år gammal skrev han noterna till "Jag väntar..." – den ljuvliga kärleksdikten ur Kolvaktarens visor. Han blev lutsångaren framför andra i 30-talets Sverige och höll konserter över hela Norden oftast med Dan Anderssons visor på repertoaren.

Hans inspelningar av Hjalmar Gullbergs "Den tänkande lantbrevbäraren" och Gabriel Jönssons "Flicka från Backafall" blev klassiska.

Han blev god och nära vän med många författare och konstnärer. Med Prins Wilhelm uppstod en varm vänskap och Gunnar Turesson var en självklar gäst på Stenhammar. Under 50-talet påbörjade han ett stort värmländskt folkmusikprojekt, "Värmländska kulturtraditioner", som resulterade i 10 volymer.

► Visor och skaldeminnen

"Visor och skaldeminnen" fanns på bokhandelsdiskarna 1976 och är en litteraturhistorisk kavalkad från 1920– till 1970-talet. Det inledande kapitlet heter "Dan Andersson – spelmannen, drömmaren och diktaren". Så kallade alltid Turesson sina estradprogram med Dan Anderssons visor. Turesson skriver:

"Någon hembygdsskald var inte Dan Andersson. Han var tvärtom universell med blicken ständigt riktad mot andra vidare perspektiv och sammanhang. Han var en filosof och religiös tänkare från början till slut."

Vidare berättar Turesson om sitt första möte med diktaren: "På järnvägsstationen Brunsberg mötte jag första gången de nygifta.

Jag var tolv år och saknade inte iakttagelseförmåga. Jag hade skickats ensam i vår roddbåt över den drygt halvmila viken av sjön Värmeln. Dan var klädd i en mörkrandig sportkostym med knäbyxor och på huvudet den grå hatten, som man ser på flera av hans foton från denna tid. Han var lång och mager och hade blå djupa allvarliga ögon, som man aldrig glömmet. Han hade en vacker profil. Munnen var mycket uttrycksfull. Han rörde sig värdigt och hade en viss benägenhet att kasta huvudet något bakåt. Som det anstår en skogsman så rörde han sig smidigt, vilket jag märkte, då vi byttes vid årorna på hemvägen.

Väl ute på Värmeln märkte jag hans intresse för naturens skönhet och Dan fann stor likhet med hans egen sjö Väsman i Dalarna, vilket stämmer.

Snart insåg jag att Dan hade en frisk humor och senare under sommaren skulle jag förstå att han ägde en mera djupgående och utpräglad religiös läggning. Han bar alltid den indiska religionsurkunden Bhagavadgita i fickan. Då och då tog han fram den och antecknade i den.

Vårt föräldrahem var ständigt öppet för dem under semestrar och även vid annan tid på året. Intresset för litteratur, musik och konst var utmärkande för vår familj, därför trivdes Dan i vår krets. Förutom fiol spelade Dan

även luta. Sitt instrument hade han fått av Olga. Hon ville att han skulle sjunga sina egna visor och ballader och det gjorde han också ofta. Något så ovanligt som en sjungen limerick kunde han skämta med. Texten löd så här:

*Det var en man från Kalifornien,
han köpte en flöjt, men fick ej ton i den.
Då blev han dyster
gick till sin syster
som bar tillbaks den till bo'n igen.*

Han hade en behaglig sångröst, en baryton liknande mitt röstläge. Sjöng i total enkelhet aldrig starkt och utan åtbörder. Jag tog starkt intryck av hans sätt att sjunga."

År 1981 utkom Gunnar Turesson med en egen diktsamling "Ur glöden kan jag sång förnimma" illustrerad av honom själv.

I slutet av förra året bildades Gunnar Turesson Sällskapet med Christer Ruteskog som interimistisk ordförande. Sällskapets motto är att levandehålla och sprida kunskap om Gunnar Turessons livsgärning som tonsättare, lutsångare, författare och forskare. En prioriterad uppgift blir att på lämpligt sätt fira 100-årsjubileet av hans födelse. Gunnar Turesson var Hedersmedlem i Dan Andersson Sällskapet.

Vi minns honom med värme och med glädje.

Dan Andersson Sällskapet
Styrelsen

Gunnar Turesson 1906 - 2001

Vi firar Dan Anderssons födelsedag tillika Muséets 15-årsdag den 6 april 2006 ...

Torsdagen den 6 april minns vi Dan Anderssons 118:e födelsedag.

Under förmiddagen kommer styrelsen att uppvakta vid graven på Lyvikens kyrkogård med en enkel blomsterhyllning från alla medlemmar.

Mellan kl 15 och 19.30 blir det Öppet Hus på Museet med recitation, vissång och en eller flera guidade turer. Roger Broberg, Åke Lundeberg och Roine Lindström borgar för att det kommer att bli musikaliskt stämningsfullt. Lena har lovat att det också blir kaffeservering.

Det var den 6 april 1991 som dåvarande ordföranden Gunde Johansson stod på Engelbrektsgatan utanför museet under ett paraply, med gitarren över axeln och i handen ett 1½ meter långt manus och därmed kunde inviga Dan

Foto: Lennart Andersson

Den nya stiliga skylten avtäcks.

Foto: Lennart Andersson

Gunde Johansson inviger Dan Andersson Museum den 6 april 1991.

Anderssons Minne som museet egentligen heter. Museet tillkom genom samverkan mellan Dan Andersson Sällskapet, Ludvika kommun och Länsstyrelsen. Dan Andersson Sällskapet äger museet och svarar för verksamheten. Museet innehåller butik, kontor och en köksdel. En trappa upp finns ett minnesrum, utställning och ett studierum. Minnesrummet ger en föreställning om hur Dan Andersson bodde under hösten 1913 och där renskrev och redigerade debutboken "Kolarhistorier" som gavs ut på Tidens förlag i april året därpå. Utställningen, som är mycket professionellt utformad, belyser viktiga och intressanta händelser i skaldens liv. Studierummet är en rik källa att ösa ur för den som söker djupare kunskaper om diktaren, om hans familj och om den säregna finnmarkskulturen. I museets trapphus finns konstverket "Kuckel och Taiko" som ger starka associationer till finnmarkens folktrö, som kom att betyda så mycket för diktaren.

Dan Andersson Sällskapetets alla medlemmar är varmt välkomna att åter samlas runt lägerelden i Tattarfallet lördagen 5 augusti 2006 kl 18.00

Det har blivit tradition att vi återsamlas vid lägerelden hemma hos Ludvig Erikssons dotterson, vår styrelseledamot Robert Svensson, i Tattarfallet, sydligaste gården i Skattlösberg, lördagkvällen före Gillesfesten i Luossa. Så gör vi också i år.

Ludvig Eriksson är ju särskilt aktuell i och med detta nummer av På Färdvägarna.

Vi föreslår att du tar med dig mat att grilla, lämplig dryck och gärna instrument om du trakterar dylikt. Och glöm inte myggmedel - myggen eller "knötten" kan vara grym i Tattarfallet om dom är på det humöret.

Den lilla intima nysnickrade scenen står bland björkarna alldeles bakom lägerelden och väntar på att du ska kliva upp på den och sjunga, spela eller berätta för alla dina vänner i Dan Andersson Sällskapet.

Det brukar bli en av årets mest oförgätliga kvällar och nätter och vi vet att så blir det även i år.

Styrelsens festfixare.

Robert, nuvarande ägare av Tattarfallet och hans morfar, dåvarande ägaren, Ludvig Eriksson (1945).

Ur Rolf A. Nilssons efterlämnade anteckningar

Forne Luossaguiden och sekreteraren i Dan Andersson Sällskapet Rolf Arthur Nilssons efterlämnade anteckningar, som Sällskapet fick ta emot från kusinen Hans-Börje Wittebo för två år sedan, är en rik och närmast outsinlig källa för att hämta stämningar och kunskaper om finnmarken och om Diktaren – med stort D som Rolf ofta skrev. Trettioett år har förflutit sedan Rolf gick bort. Här är några skimrande stycken ur ett tal Rolf höll utanför Luossastugan vid Gillesfesten söndagen den 1 augusti 1965. Det är hans andra sommar som guide och han berättar för åhörarna om sitt arbete:

Detta att på ett så omedelbart sätt komma i kontakt med människor, försöka ge dem något genom att berätta och sjunga för dem, har i sin tur givit mig oerhört mycket! Bara genom stilla samspråk, bara genom att se hur en människa lyssnar med hela sitt jag.

► Kvinnan i sommargul klänning

Vid Luossas ängar kom en dag i maj förra året den unga kvinnan, sommargul klänning och schallet över mörkt hår. Hon talade sakta, på danska, om blommor och träd, om Dan Andersson och molnen stod stilla. Sol förgyllde kinderna och ögonen såg varmt mot mörka granskogstoppar och det var som om försommaren själv sjöng en värmande visa. Med huvudet böjt lyssnade hon till lutackord och sedan försvann hon bort över markens glädje.

► En plötslig vindstöt genom gräset

Det bästa utbytet mellan besökare och guide framkommer oftast vid regnväder, då Luossafolket är tvunget att vänta inomhus. Det kan fara en plötslig vindstöt genom gräset. Solen döljs bakom tunga moln, en rysning far genom de gamla aplarnas grenverk. Så faller ett försommarregn över Luossas snart hundraåriga tak, det skymmer dunkelt i den lilla kammaren, det gnisslar i ytterdörren och tryggheten är nära i det lilla köket. Då talas det lågmält om Dan Anderssons liv och dikt, någon läser en dikt, en sång tonar stilla under det låga taket. Men så faller ett ljus genom rutan, det bixtrar i vattendroppar. Mot en ånyo blå himmel avtecknar sig äppelträdets blom, det kan finnas små vattendroppar kvar på kronbladen som lyser och blänker mot skär bakgrund. Det är en liten gnistrande omsluten värld - nej, ett paradiset! Och allt detta omger de lugna, tysta människorna som sedan vandrar vidare.

En idealisk eftermiddag härinne är t.ex när folk sitter i varsina hörn och studerar de skrifter och böcker som finns här, för att inte tala om Dan Anderssons brev, vilka berett många glädje. Men – många äro ej de som ger sig ro till detta!

En dag var här förra året ett par som tack vare deras eget intresse för saken gav upphov till givande samtal. Jag råkade nämna en av de indiska religionernas vishetsböcker, Bhagavad-Gita eller Hängivandets bok. Denna bok bar ju Dan Andersson alltid med sig i ryggsäcken eller i fickan varthelst han reste. Dess innehåll tolkas så att det är en

bildlik framställning av människokroppen och den gudagnista som bor inom henne. Nåväl, detta var ting som på det högsta intresserade och grep Dan Andersson. Studiet av detta fördjupades hos Dan under hans nära bekantskap med läraren på Brunnsvik, litteraturhistorikern Niklas Bergius. Och nu lämnade jag och mina gäster, som själva voro teosofier, för ett ögonblick Luossas påtagliga skönhet och kunde i stället samtala om den skönhet som själen eftertraktar, sådana ting som kanske i Dan Anderssons tankeliv var de viktigaste!

► En ton från lutans kvint

I anslutning till detta kan jag nämna något annat som kompletterar det föregående. Man kan sitta i sommarsolljuset, ängsblommornas doft förs till mig med vinden och plötsligt hörs en ton från lutans kvint. Ett sommarens flygfä, kanhända en fjärlil, har råkat sätta den i dallring. En enda ton, men i samklang med naturharmonin! Och i sådana ögonblick kan man erfara hur den gnista av gedom, som finns inom varje människa, får kontakt med gudomen i naturen, denna mystiska förening som medeltidsmystikern Mäster Eckehart satte som det allra högsta.

Rolf Arthur Nilsson på tunet utanför Luossa sommaren 1965.

► En annan musik

Men här kan också tona annan musik.

En söndag står under de tunga rönarna kyrkosångkören och deras psalm "en vänlig grönskas rika dräkt har smyckat dal och ängar"

känns mycket innerlig i denna miljö och den gav många besökare lugn och frid.

Eller så kommer den gamle vissångaren som gjort egna tonsättningar, tar den gamla lutan och sjunger med trots åldern klar röst på ett härligt gammaldags vis Dan Andersson, så som han säkert själv skulle ha tyckt om att höra det.

Folk som representerar de s k fria yrkena infinner sig också: några poeter, både de som publicerats och de som ännu gömmer sitt i skrivbordslådan. Och då är det som om det lyser omkring dem av gemenskap med Luossa och dess egen skald!

Inte för så länge sedan kom Diktarinna, det var liv och värme i hennes ögon och man förstår med lätthet hennes sinne för naturen och glesbygd landsbygd, när man får ta del av en dikt som denna:

**huset är öde
fönstren förråder det
har slutat vänta
runt omkring växer
sorgens äppelträd
och solen slumrar
på det övergivna golvet
— snart växer gångar
till glömska
ljungklockor klämtar
daggen gråter för ingen**

avslutat i Nässelbo den 28/7 1965

Rolf A Nilsson

Sofia Karlsson fick en GRAMMIS för "ÅRETS VISA"

Vid Grammisgalan i Stockholm i går den 7 februari 2006 fick Sofia Karlsson ta emot en av Nöjes-Sveriges förnämsta utmärkelser en s.k. Grammis för sitt CD-album "Svarta ballader" i kategorin ÅRETS VISA.

Grammisjuryns kortfattade prismotivering löd:

Många har tonsatt Dan Anderssons dikter men det är ingen överdrift att påstå att Sofia Karlsson blåste nytt liv i dem på sitt andra album, Svarta ballader.

Det innebär att inte endast Dan Andersson Sällskapets medlemmar tyckte att CD-skivan var bra – det tyckte prisjuryn också. I skrivande stund har runt 38 000 ex sålts (sic!) av Svarta ballader.

Årets GRAMMIS-vinnare

Vi gratulerar å det varmaste!

Dan Andersson Sällskapet
Styrelsen

Bienvenido Prof. Dr Pompeyo Lugo Mendez

I mitten av januari månad kom ett meddelande farande genom cyberrymden adresserat till vårt museum (museet@passagen.se) avsänt från Patino i Paraguay och undertecknat av Prof. Dr. Pompeyo Lugo Mendez och under det namnet stod Kiko del Paraguay. Kiko! Vår gamle vän Kiko som vi inte hört något ifrån på 15 år - som vi var osäkra på om han fortfarande fanns kvar i denna världen.

Vi blev minst sagt överraskade och mycket glada. Kiko flydde från sitt hemland, från diktaturens och terrorns Paraguay 1973 och fick en fristat i Sverige. Snabbt lärde han sig svenska, hittade de svenska poeterna och särskilt Dan Andersson tog han till sitt hjärta. Kiko började omedelbart översätta Dan Anderssons dikter till sitt modersmål spanska. Han har berättat om hur han direkt kände hur ord, stämningar, själva känsloläget förenade diktaren från Dalarnas finnskogar med den folkliga och populära vis- och musiktraditionen i Sydamerika – svärmodet, slitet, svetten, skogen, längtan, kärleken - allt hörde samman.

► Yo espero

En av de första dikter Kiko översatte var "Jag väntar..." som blev "Yo espero..." på spanska. Han sjöng och spelade in den på skiva och hamnade till sin förvåning som etta på "Mexico-toppen" där han höll sig kvar i många veckor.

Lyssna till den första strofen och Kikos mjuka spanska:

Yo espero junto al fuego mientras las horas pasan,
las estrellas se mudan y la noche se va.

Yo espero una mujer del floreal sendero -
la amada, la amada de ojos azules.

eller i original

Foto: Börje Gustavsson

Pompeyo Lugo Mendez "Kiko del Paraguay"

Jag väntar vid min stockeld medan timmarna skrida,
medan stjärnorna vandra och nätterna gå.
Jag väntar på en kvinna från färdvägar vida –
den käraste, den käraste med ögon blå.

► Skivinspelningar, radio och TV

Kiko spelade in två LP-skivor med Dan Andersson-tolkningar under sina sjutton år i Sverige. Han medverkade i många radio- och TV-inspelningar, reste runt i Sverige med sina Dan Anderssonprogram. Alltid påpekade han hur internationell Dan Andersson var. Han är inte exotisk för oss sydamerikaner, han är realist och vi förstår honom, sa han. Indianättlingen Kiko blev också en stark röst för den sydamerikanska kulturen i sitt nya hemland och en kulturambassadör för att sprida kunskaper om diktaren Dan Andersson i spanstalande länder.

Efter diktaturens kollaps 1989 återvände Kiko till sitt folk för att fortsätta kämpa för rättvisa, frihet och för att skriva poesi.

Fortfarande skriver Kiko bra svenska:

"Blev folkvald senator, statsrådgivare till vicepresidenten. 1998 lämnade storstaden och egnade sig totalt åt kulturarbete, alfabetisering av fattiga indianer och bönder. Lever på landet med de fattiga bönder. Är gift, har barn. Mina barn kan Dan Andersson. Mina universitet och gymnasiestudenter vibrerar med Dan Anderssons tankar och dikter."

► En ridande indian i Ludvika?

Så avslutar Kiko sitt e-mail sålunda:

"Vid solnedgången i södra hemisfären tänker på de underbara människor och kamrater som jag träffade i Sverige och som hjälpt mig att bli en fri människa, en sjungande människa. Kommer säkert till Ludvika. Kanske till sommaren.

Man vet aldrig men var säker på att när du ser någon indian ridande på en gitarr, sjungande till min syster, om aftonen, och om bergslagen, det blir jag med kropp och själ. Jag längtar efter Sverige! Jag längtar efter er alla!

Pompeyo Lugo Mendez (Kiko)

Inbjudan till traditionell Vårträff

Styrelsen för Dan Andersson Sällskapet har härmed nöjet att inbjuda sina medlemmar till traditionsenlig vårträff på 100-års jubilerande Brunnsviks folkhögskola utanför Ludvika den 25 till 27 maj 2006.

PROGRAM

Torsdag 25 maj

- från kl 12.00 incheckning i receptionen på Brunnsvik.
 kl 18.00 Vi möts i Ludvika Ulrika kyrka. Visprogram med Roine Lindström.
 kl 20.30 Samling i Storstugan på Brunnsvik. Välkomsthälsning. Vi underhåller varandra med sång, musik och deklamationer vid solistmikrofonen. Smörgåsar, te och kaffe finns att köpa.

Fredag 26 maj

- kl 08.00 Brunnsviks berömda frukost serveras i matsalen.
 kl 10.00 Vi samlas på Lyvikens kyrkogård, lägger ned blommor och uppvaktar Dan Andersson, hans familj, Olle Svensson och Rolf A Nilsson.
 kl 11.00 "Öppet Hus" på Museet vid Engelbrektskatan.
 kl 12.00 Lunch serveras i Brunnsviks matsal.
 kl 13.15 Bussutfärd, för dem som så önskar, med Lars J till Skattlösberg och besök i Luossastugan. Eftermiddagskaffe i korg.
 kl 15.30 Eftermiddagskaffe på Brunnsvik för dem som "stannade hemma".
 kl 18.00 Middag serveras i Brunnsviks matsal.
 kl 19.30 Samling framför scenen i Storstugan på Brunnsvik. Ett program med "Luossaguiderna från förr och nu – ett vis- och berättarprogram". Fikaservering till självkostnadspris.
 kl 21.15 Efter en kort bensträckare samlas vi åter framför solistmikrofonerna och det blir "Fritt fram på scenen!" där alla våra duktiga sångare och musikanter får tillfälle att framträda.

Lördag 27 maj

- kl 08.00 Frukost i Brunnsviks matsal (Ett gott råd till dem som aldrig äter havregrynsgröt - prova Brunnsviks!)
 kl 10.00 Dan Andersson Sällskapets 43:e årsstämma i Storstugan
 kl 12.00 Gemensam avskedslunch i matsalen.

Du är mycket välkommen till årets höjdpunkt, Dan Andersson Sällskapets vårträff på Brunnsvik.
 Du får ett särtryck av programmet när du kommer till vårträffen.

Styrelsen

Foto: Gunnar Hedenbo

Dan Andersson-veckan Kulturdagar i Ludvikabygden 29 juli – 6 augusti 2006

I skrivande stund är inte programmet i alla delar klart men vi lämnar här så mycket information vi känner till just nu. För ett slutgiltigt och mer detaljerat program – kontakta Museet senare i vår.

Lördag 29 juli

- 13.00 Invigning på Ludvika Gammelgård – Bengt–Emil Johnson invigningstalar. Ove Frid spelar på "Dans svarta fiol" - Vernissage på Gamla Gästis-huset: Birgitta Pettersson ställer ut akvareller, oljemålningar och kolteckningar med tema "Bilder ur Dan Anderssons värld"
- 14.00 Fem hedersmän – visprogram på Ludvika Gammelgårds utomhusscen – Nisse Munck, Åke Helgesson, Roine Lindström, Åke Olsson, Sven Reenbom
- 16.00 Visning av Gammelgården
- 19.00 Ungdomligt visprogram i Långa Ladan
- 15.00 Gravendal – vid bygdegården har vissångaren Björn Jadling ett blandat musikprogram
- 18.00 Säfsnäs kyrka, bagarstugan - "Finmarka förr i tia" Ragvald Torstensson visar sitt bildspel
- 19.00 Säfsnäs kyrka - "Till kärleken" om Dan Andersson och hans tankar om religion och kärlek - ett vis- och berättarprogram med Ola och Eva Garli och Svein Lilleengen
- 21.00 Brunnsvik – Nattcafé, visor och poesi med Marketta Franssila och Björn Hedén

Söndag 30 juli

- 11.00 Finnmarkstur – guidad heldagstur med buss genom finnmarken – guider: Barbro och AnnaCari Jadling. Turen avslutas med sångspelet i Skattlösberg kl 17
- 11.30 Kullen – byavandring
- 13.00 Visprogram på tunet vid Kullens bystuga med Saxdalingarna under ledning av Olle Wallman
- 17.00 Skattlösberg – "Helgdagskväll vid timmerkojan" med Saxdalens manskör
- 21.00 Brunnsvik – Nattcafé, visor och poesi med Marketta Franssila och Björn Hedén
- 12.00 Mårtens – Hantverksutställning
- 12.30 Mårtens - möt finnmarksfilosofen Gunnar Karlsson och hans tankar om livet och om naturen
- 13.00 Mårtens - Visor vid Mårtens med musikgruppen Inre Harmoni
- 16.00 Saxdalens Folkets Hus – Werner-teatern presenterar Werner Aspenströms pjäs "Ett ovanligt fall" – efter paus följer ett blandat visprogram
- 19.00 Grangärde kyrka - "Musik i sommarkväll" med Linda Rattfelt och Linda Styf
- 19.00 Brunnsvik – ett helaftonsprogram med poeten och vissångaren Alf Hambe

Måndag 31 juli

- 13.00 Hembygdsgården i Sunnansjö håller "Öppet Hus" hela eftermiddagen
- 14.00 Visprogram från scenen med fjolårets Taubestipendiat Maria Hagberg
- 15.00 Dansuppvisning på dansbanan med Hörkens bygdedansare
- 16.00 Byavandring i Sunnansjö med Oscar Swensson
- 19.00 Abborrbergs Folkets Hus – "I rök från hundra milor" vis- och berättarprogram med Puch Magnus Olsson och Lars Järnemo

Tisdag 1 augusti

- 10-17 Dan Andersson Museum i Ludvika "Öppet Hus" - guidade visningar, sång och musik
- 13.30 Brunnsvik - "Litteratur i Norden" möt författaren och journalisten Yrsa Stenius
- 19.00 Brunnsvikshallen – jazzprogram med Thorstein Bergman och Göran Hovlunds kvintett

Onsdag 2 augusti

- 11-17 Strömsdal håller "Öppet Hus" - bl.a Parlingmuseet i Dagkarlsstugan, Smedjan m.m.
- 12.00 Hyttbacken i Strömsdal – Roine Lindström tolkar byns store son Nils Parling

Torsdag 3 augusti

- 12.00 Mårtens – Hantverksutställning
- 12.30 Mårtens - möt finnmarksfilosofen Gunnar Karlsson och hans tankar om livet och om naturen
- 13.00 Mårtens - Visor vid Mårtens med musikgruppen Inre Harmoni
- 16.00 Saxdalens Folkets Hus – Werner-teatern presenterar Werner Aspenströms pjäs "Ett ovanligt fall" – efter paus följer ett blandat visprogram
- 19.00 Grangärde kyrka - "Musik i sommarkväll" med Linda Rattfelt och Linda Styf
- 19.00 Brunnsvik – ett helaftonsprogram med poeten och vissångaren Alf Hambe

Fredag 4 augusti

- 14.00 Nyhammars Folkets Hus - vis- och berättarprogram med Stefan Ström och Ewert Ljusberg
- Årets Gunde Johanssonpris delas ut
- 17.00 Bräntjärnstorpet - vandring med Nils Holmdahl och Alvar Orre
- 19.00 Bräntjärnstorpet - "Visor i skymningen" – öppen visafton – alla är välkomna att uppträda
- 22.00 Gruvskogen – Musikalisk nattvaka vid Knallis mila med Nisse Munck

Lördag 5 augusti

- 13.00 Grängesberg, Disponentparken – visprogram om Dan Andersson med Magdalena Danielsson
- 18.00 Grängesberg, Cassels – musikprogram med Grammisbelönade Sofia Karlsson och hennes medmusikanter. Förband: Saxdalens manskör
- 21.00 Gruvskogen - "Under stjärnorna vid Knallis mila" - musikgruppen Mylla från Nås

Söndag 6 augusti

- 11.00 Ludvika Ulrika kyrka – "Från färdvägar vida" – pilgrimgudstjänst i Dan Anderssons anda
- 13.00 Skattlösberg, Luossastugan – "Luossafesten" med gästartist Mats Klingström
- Årets Dan Anderssonpris delas ut

Aktuella program med anknytning till Dan Andersson kan vi lägga ut på vår hemsida. Har du "någonting på gång" kontakta Lena på Museet.

Här är några kommande Dan Anderssonprogram som är klara nu i slutet av februari:

30 mars	kl 19.00	Telefonplans bibliotek, Stockholm – "I rök från hundra milor"
3 april	kl 19.30	Puch Magnus och Lars J bjuder på ett vis- och berättarprogram Orkanger kirke i Norge - "Till kärleken" dikt och viser av Dan Andersson med Svein Lilleengen og Ola Garli
6 april	kl 15 – 19.30	"Öppet Hus" på Dan Andersson Museum – musik, sång och poesi
8 april	kl 17.00	Bergslagsgården, Norrköping – "Dan Andersson möter Evert Taube" med Bosse Hägerstrand, Bengt Olsson, Ove Arfwedsson
23 april	kl 10.00	Hosjö kyrka, Falun – "Dan Anderssonmässan" med Jörgen Dicander och Bengt Fredriksson
25 april	kl 14.00	Hubbo församlingshem, visprogram med Bosse Landberg
26 april	kl 14.00	Degerfors församlingshem, visprogram med Bosse Landberg
28 april	kl 13.00	Önsta församlingsgård, visprogram med Magdalena Danielsson
7 maj	kl 15.00	Herrhagskyrkan i Karlstad – "Dan Anderssonmässan" med Jörgen Dicander och Bengt Fredriksson
8 maj	kl 13.30	Avesta församlingshem – Bosse Landberg sjunger och berättar
31 maj		Gysingedagen, PRO´s folkhögskola - "Svarta ballader" med Sofia Karlsson
24 juni		Brunnsvik folkhögskolas 100-årsjubileum – visprogram med Sofia Karlsson
15 juli	kl 14.00	Gräfsnäs slottsruin – Visfestival med många framstående visartister t.ex Nisse Munck, Lena Molander, Björn U Dahl och Roine Lindström
23 juli		Brunskog, Arvika hembygdsfestival – Sofia Karlsson med "Svarta ballader"
29 juli – 5 augusti		Dan Andersson Museum – Stefan Ström ställer ut tavlor
20 aug	kl 18.00	Nedre Ulleruds kyrka – Bosse Landberg sjunger och berättar
9 nov	kl 19.00	Kvarnkullen i Kungälv – visprogram med Dan Andersson. Arr: Sven "Spiken" Ekelund

"På Färdvägarna"

är Dan Andersson Sällskapets
medlemsinformation och utkommer
2 gånger/år. Upplaga 1500 ex

I redaktionen:
Torsten Pettersson, Lars Järnemo
Lena Mossbring

Grafisk formgivning och redigering:
Globe i Ludvika
ISSN 1652-1986

Adress:

Dan Andersson Museum
Engelbrektsgatan 8, 771 30 Ludvika
Tel/fax: 0240 / 100 16
e-mail: museet@passagen.se

